

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ, ЕМБРІОЛОГІЇ ТА  
ПАТОЛОГІЧНОЇ МОРФОЛОГІЇ З КУРСОМ СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ



«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор  
науково-педагогічної роботи

Б.Л. 03010801  
Буряківський

«15» жовтня 2024 року

**ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ІНТЕРНАТУРИ  
«ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ»**

<b>Галузь знань:</b>	22 «Охорона здоров'я»
<b>Складник освіти:</b>	Післядипломна освіта, первинна спеціалізація
<b>Спеціальність:</b>	Патологічна анатомія
<b>Попередня освіта:</b>	Ступінь магістра за спеціальністю 222 «Медицина», 228 «Педіатрія»

Одеса – 2024

Програма підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Патологічна анатомія» складена на основі Примірної програми підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Патологічна анатомія», яка розроблена на основі Європейських стандартів післядипломної підготовки медичних спеціалістів (UEMS) з патологічної анатомії, відповідно до наказу МОЗ України від 22 червня 2021 року №1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію».

Примірна програма підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Патологічна анатомія» затверджена Наказом МОЗ України від 14.07.2022 р. № 1219.

**Розробник:**

д.м.н., професор Варвара СИТНИКОВА

Програма підготовки в інтернатурі «Патологічна анатомія» затверджена на засіданні кафедри гістології, цитології, ембріології та патологічної анатомії з курсом судової медицини  
Протокол № 5 від «04» квітня 2024 року

Завідувач кафедри гістології, цитології, ембріології та патологічної анатомії з курсом судової медицини,  
д.м.н., професор



Варвара СИТНИКОВА

Програма підготовки в інтернатурі «Патологічна анатомія» схвалена предметною цикловою методичною комісією з медико-біологічних дисциплін  
Протокол № 6 від «10» світня 2024 року

Голова предметної циклової методичної комісії з медико-біологічних дисциплін, д.м.н., професор



Леонід ГОДЛЄВСЬКИЙ

Програма підготовки в інтернатурі «Патологічна анатомія» затверджена Вченою радою медичного факультету № 1

Протокол № 7 від «11» квітня 2024 року

Голова Вченої ради медичного факультету № 1,  
д.м.н., професор



Алла ВОЛЯНСЬКА

## 1. ОПИС ПРОГРАМИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, складник освіти	Характеристика
Загальна кількість: Кредитів: 23,4 Годин: 702 Змістових модулів: 2	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»  Спеціальність: «Патологічна анатомія»  Складник освіти: Післядипломна освіта, первинна спеціалізація	1,5 роки інтернатури: <ul style="list-style-type: none"> <li>• 4,5 місяці навчання на профільній кафедрі закладу вищої освіти (702 години, 23,4 кредити ECTS )</li> <li>• 12,5 місяців на базах стажування (1950 годин)</li> </ul>
		Лекції (50 год.)
		Семінарські заняття (150 год.)
		Практичні заняття (304 год.)

### Графік освітньої та практичної частини проходження інтернатури

Роки навчання	Місяці											
<b>I рік</b>	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	Б	К	К	К	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	В
<b>II рік</b>	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
	Б	Б	Б	Б	Б/К	К						

*Примітка:*

- Б – практична частина підготовки на базі стажування;  
 К – освітня частина підготовки – навчання на кафедрі;  
 В – відпустка.

## 2. МЕТА, ЗАВДАННЯ, КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРОГРАМИ

**Мета підготовки за програмою інтернатури за спеціальністю «Патологічна анатомія»** полягає в оволодінні спеціальністю лікаря-патологоанатома на підставі формування необхідного обсягу знань для встановлення морфологічного субстрату захворювань, патологічних процесів і станів на різних рівнях та стадіях хвороби, компетентностей і практичних, клініко-анатомічного аналізу для діагностики структурних основ патологічних процесів і найважливіших захворювань людини.

**Основним завданням інтернатури з патологічної анатомії** є засвоєння всього обсягу теоретичних знань, компетентностей і практичних навичок, необхідних лікарю-спеціалісту-патологоанатому для самостійної роботи з аутопсійним, операційним та біопсійним матеріалом.

**Завдання:**

1. Отримання знань з розділів загальної та спеціальної патологічної анатомії.
2. Оволодіння технікою проведення аутопсій з оформленням документації (протоколу розтину, патологоанатомічного діагнозу, анатомічного епікризу, лікарського свідчення про смерть, екстрених повідомлень про вперше виявлене інфекційне або онкологічне захворювання).
3. Навчання санітарним правилам і нормам функціонування патологоанатомічного відділення або патологоанатомічного бюро/центру (ПАВ, ПАБ, ПАЦ) закладів охорони

- здоров'я (ЗОЗ).
4. Оволодіння основами дослідження та мікроскопічної діагностики біопсійного та операційного матеріалу.
  5. Набуття навичок клініко-анатомічного аналізу, участі у роботі клініко-анатомічних конференцій та лікувально-контрольних комісій.
  6. Навчання патоморфологічним методам дослідження, що дозволяє забезпечити діагностику патологічних процесів і найважливіших захворювань.
  7. Вміння визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).
  8. Оволодіння знанням правової бази професії лікаря-патологоанатома.
  9. Формування навичок спілкування з колективом.
  10. Формування навичок спілкування з родичами померлих і пацієнтами з урахуванням етики і деонтології в залежності від характеру виявленої патології і з урахуванням психологічних особливостей зацікавлених осіб.
  11. Навчання організації, формам планування і звітності своєї роботи.

### **Перелік обов'язкових компетентностей по закінченню інтернатури:**

#### **Інтегральні компетентності (ІК):**

**ІК** - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми в галузі професійної медичної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає проведення досліджень та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

#### **Загальні компетентності (ЗК):**

**ЗК1** - Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці.

**ЗК2** - Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності.

**ЗК3** - Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня.

**ЗК4** - Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами.

**ЗК5** - Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою.

**ЗК6** - Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці.

**ЗК7** - Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка).

**ЗК8** - Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і життя пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров'я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.).

**ЗК9** - Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності.

**ЗК10** - Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

**ЗК11** - Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

**ЗК12** - Спроможність визначати попередній, остаточний, супутній діагноз, ускладнення основного захворювання, невідкладні стани.

**ЗК13** - Спроможність до визначення тактики, методів та медичної допомоги за міжнародними протоколами.

ЗК14 - Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів які використовуються в лікарській практиці та побічну дію з боку препаратів, які приймаються пацієнтом системно.

### **Професійні компетентності (ПК):**

ПК1 - Здатність і готовність визначати у пацієнтів наявність патологічних станів, симптомів, синдромів захворювань, нозологічних форм відповідно до Міжнародної статистичної класифікації хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям.

ПК2 - Здатність і готовність визначати у пацієнтів основні морфологічні зміни при різних захворюваннях використовуючи знання основ медико-біологічних і клінічних дисциплін з урахуванням законів перебігу патології за органами і системами та організму та в цілому, аналізувати закономірності структурних змін органів і систем при різних патологічних процесах, використовувати алгоритм постановки і формулювання заключного патологоанатомічного діагнозу відповідно до Міжнародної статистичної класифікації хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям.

ПК3 - Здатність і готовність до постановки діагнозу на підставі клініко-морфологічного діагностичного дослідження при різних патологічних станах.

ПК4 - Здатність і готовність аналізувати закономірності структурних змін окремих органів і систем, використовувати знання анатоμο-фізіологічних основ, основні методики клініко-морфологічного і лабораторного дослідження і оцінки морфологічних змін організму пацієнтів для своєчасної морфологічної діагностики різних патологічних процесів.

ПК5 - Здатність проводити макроскопічне вивчення та вирізки секційного, біопсійного, операційного матеріалу, інтерпретувати і аналізувати його результати.

ПК6 - Здатність проводити мікроскопічне дослідження секційного, біопсійного, операційного матеріалу, інтерпретувати і аналізувати його результати.

ПК7 - Здатність проводити гістологічне дослідження інтраопераційного матеріалу.

ПК8 - Здатність визначати діагностичну доцільність призначення додаткових методів забарвлення мікропрепаратів (гістохімічних, імуногістохімічних, молекулярних) і (або) додаткових методів мікроскопії виходячи із завдань патологоанатомічного дослідження.

ПК9 - Здатність володіти основами цифрової мікроскопії.

ПК10 - Здатність встановлювати діагноз захворювання або характер патологічного процесу при патологоанатомічному дослідженні секційного, біопсійного, операційного матеріалу, формулювати діагноз захворювання відповідно до Міжнародної статистичної класифікації хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям, або описовий висновок, коли нозологічне трактування неможливе.

ПК11 - Здатність формулювати патологоанатомічний діагноз, визначати комбіноване, конкуруюче та фонове основне захворювання відповідно до Міжнародної статистичної класифікації хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям; володіти принципами зіставлення клінічного та патологоанатомічного діагнозів з встановлення категорій розбіжності.

ПК12 - Здатність інтегрувати анамнестичні, клініко-лабораторні дані з патологоанатомічним діагнозом та вміти надати прогностичні та терапевтичні пропозиції та поради.

ПК13 - Здатність проводити патологоанатомічне дослідження тіл померлих осіб різних вікових категорій з макроскопічним дослідженням, інтерпретацією отриманих результатів, оформленням лікарського свідоцтва про смерть.

ПК14 - Здатність проводити діагностичні проби під час патологоанатомічного дослідження тіл померлих осіб (діагностика жирової, повітряної емболії, пневмотораксу), забір секційного матеріалу для бактеріологічних, вірусологічних та біохімічних досліджень.

ПК15 - Здатність підготуватися та брати участь у роботі лікарсько-контрольних комісій, клініко- патологоанатомічних конференцій, міждисциплінарних зустрічей та набути навичок в їх організації.

**Рівень оволодіння:**

Для кожної компетенції, практичної навички визначаються в кожному з діапазонів від 1 рівня «А» до 3 рівня «С» де:

1-й рівень (А) – має знання алгоритму практичної навички;

2-й рівень (В) – уміння застосувати знання і навички при практичній роботі під керівництвом лікаря - куратора;

3-й рівень (С) – уміння самостійно застосовувати набуті знання та навички.

### 3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

<b>Тема 01</b>	<b>Організація патологоанатомічної діяльності в Україні.</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти основні принципи організації патологоанатомічної діяльності, принципи патологоанатомічної прижиттєвої та посмертної діагностики та історію патологічної анатомії.
<b>Знання</b>	<b>Уміння</b>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Основи організації та розвитку патологоанатомічної діяльності в Україні. Наказ № 1877 «Про затвердження Порядку проведення патологоанатомічного розтину» від 06.09.2021 року.</li> <li>2. Організація роботи патологоанатомічного відділення, бюро/центру.</li> <li>3. Питання етики та деонтології у професійній діяльності лікаря-патологоанатома.</li> <li>4. Загальні принципи патологоанатомічної діагностики та її значення для клінічної медицини.</li> <li>5. Правила та методи розтину тіла померлого, дослідження аутопсійного матеріалу.</li> <li>6. Правила та методи дослідження біопсійного та операційного матеріалу.</li> <li>7. Правила та методи гістологічного та цитологічного дослідження.</li> <li>8. Сучасні методи дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).</li> <li>9. Історія патологічної анатомії.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Застосовувати в практичній діяльності нормативні та правові документи.</li> <li>2. Проводити аналіз клінічної документації, оформляти медичну документацію у професійній діяльності лікаря-патологоанатома.</li> <li>3. Проводити патологоанатомічний розтин, робити висновок про причину смерті, формулювати патологоанатомічний діагноз та заповнювати лікарське свідоцтво про смерть.</li> <li>4. Вміти користуватись Міжнародною статистичною класифікацією хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям.</li> <li>5. Проводити макроскопічне вивчення та вирізку секційного, біопсійного, операційного матеріалу, інтерпретувати і аналізувати його результати.</li> <li>6. Проводити мікроскопічне дослідження секційного, біопсійного, операційного матеріалу, інтерпретувати і аналізувати його результати, оцінювати дані цитологічного дослідження.</li> <li>7. Визначати діагностичну доцільність призначення додаткових методів забарвлення мікропрепаратів (гістохімічних, імуногістохімічних, молекулярних) і (або) додаткових методів мікроскопії.</li> </ol>

<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого з дотриманням техніки безпеки.	B
2. Користуватись спецодягом в залежності від типу розтину.	A
3. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.	B
4. Відбирати секційний матеріал для гістологічного дослідження.	B
5. Відбирати секційний матеріал для бактеріологічного, вірусологічного дослідження.	A
6. Відбирати секційний матеріал для біохімічного та генетичного досліджень.	A
7. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).	B
8. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.	B
9. Формувати протокол патологоанатомічного розтину дорослого.	B
10. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.	B
11. Заповнювати лікарське свідоцтво про смерть.	C
12. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.	B
13. Вміти готувати та користуватись фіксуєчими розчинами в залежності від мети майбутнього гістологічного дослідження.	B
14. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.	B
15. Володіти методами гістологічної техніки обробки матеріалу.	B
16. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.	B
17. Брати участь в клініко-патологоанатомічних конференціях.	A
<b>Тема 02</b>	<b>Питання загальної патологічної анатомії</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти морфологічні прояви загальних патологічних процесів - етіологію, патогенез, морфологічну характеристику та наслідки



Знання	Уміння
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Альтерація (патогенез і морфологічна діагностика дегенеративних процесів, наслідки). Клітинні відповіді на стрес. Клітинна смерть. Апоптоз. Старіння клітин. Аутофагія. Внутрішньоклітинні накопичення. Кальцифікація.</li> <li>2. Циркуляторні розлади крово- та лімфообігу (патогенез та морфологічна діагностика порушень гемодинаміки, інфаркт, ішемія та гіпоксія, тромбоз і емболія, шок, ускладнення переливання крові).</li> <li>3. Запалення (основна біологія, патофізіологія та морфологія запалення, природа та причини виникнення гострого та хронічного запалення, гранулематозні запалення, поняття гіперчутливості, роль біопсій тканин при запальних розладах). Фіброз.</li> <li>4. Імунологічні розлади (організація імунної системи, імунодефіцит, аутоімунні захворювання, реакції гіперчутливості, відторгнення трансплантату, амілоїдоз).</li> <li>5. Патологічна анатомія інфекційних хвороб (загальне вчення про інфекцію, особливості вивчення секційного, операційного та біопсійного матеріалів, відмінності між бактеріальною та вірусною інфекцією, мікробіологічні, гематологічні, біохімічні, гістопатологічні знання; особливо небезпечні інфекційні хвороби, туберкульоз).</li> <li>6. Загальна онкоморфологія (визначення і концепції онкогенів, дисплазії, інтраепітеліальної неоплазії, основні принципи класифікації новоутворень, біологія інвазивного росту і метастазів, роль імуногістохімічних та молекулярно-генетичних методів дослідження).</li> <li>7. Знати вимоги щодо процесінгу біоматеріалу для молекулярно-генетичного дослідження (ішемія, фіксація, вибір репрезентативних зразків, процесінг тощо).</li> <li>8. Професійні та екологічні хвороби (екологічна патологія, радіаційна патологія, професійні хвороби, сучасний патоморфоз хвороб).</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Діагностувати та інтерпретувати морфологію дегенеративних процесів та їх наслідки, пояснювати основи танатології. Розпізнавання та розрізняти внутрішньо- та зовнішньоклітинні накопичення, кальцифікацію.</li> <li>2. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви процесів адаптації, регенерації та організації.</li> <li>3. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви та наслідки розладів кровообігу та лімфообігу.</li> <li>4. Діагностувати та інтерпретувати різновиди запалення та його наслідки.</li> <li>5. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви основних імунопатологічних розладів.</li> <li>6. Діагностувати та інтерпретувати основні морфологічні прояви інфекційних хвороб, відбирати секційний матеріал для бактеріологічного, вірусологічного дослідження.</li> <li>7. Діагностувати онкоморфологічні процеси на підставі основних принципів класифікації новоутворень, визначати діагностичну доцільність використання додаткових методів морфологічного дослідження.</li> </ol>

<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого з дотриманням техніки безпеки.	B
2. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.	B
3. Відбирати секційний матеріал для гістологічного дослідження.	B
4. Відбирати секційний матеріал для бактеріологічного, вірусологічного дослідження.	B
5. Проводити патологоанатомічний розтин при підозрі та наявності особливо небезпечних інфекцій.	B
6. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.	B
7. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.	B
8. Визначати діагностичну доцільність використання додаткових методів забарвлення мікропрепаратів і (або) додаткових методів мікроскопії.	B
9. Оцінювати придатність гістологічного/цитологічного матеріалу до молекулярно-генетичного дослідження.	B
<b>Тема 03</b>	<b>Патологічна анатомія захворювань системи кровообігу</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти етіологію, патогенез, морфогенез, клініко-морфологічні прояви, ускладнення та наслідки захворювань системи кровообігу.
<b>Знання</b>	<b>Уміння</b>
1. Гіпертонічна хвороба та гіпертензивні синдроми. 2. Ішемічна хвороба серця. 3. Вроджені вади серця та судин. 4. Запальні процеси серцево-судинної системи. 5. Первинна та вторинна кардіоміопатії. 6. Системні васкуліти.	1. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви гіпертонічної хвороби. 2. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви ішемічної хвороби серця, морфологічні прояви інфаркту міокарда в залежності від стадії його розвитку. 3. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви вроджених вад серця та судин. 4. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви кардіоміопатій. 5. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви системних васкулітів

<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
1. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.	C
2. Відбирати секційний матеріал для гістологічного дослідження.	C
3. Проводити проби на повітряну емболію, діагностувати пневмоторакс та пневмоперикард.	B
4. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).	B
5. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.	B
6. Формувати протокол патологоанатомічного розтину.	B
7. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.	B
8. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.	C
9. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.	B
10. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.	A
11. Брати участь в клініко-патологоанатомічних конференціях.	A
<b>Тема 04</b>	<b>Патологічна анатомія захворювань органів дихання</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти етіологію, патогенез, морфогенез, клініко-морфологічні прояви, ускладнення, наслідки захворювань органів дихання..
<b>Знання</b>	<b>Уміння</b>
1. Запальні ураження гортані та трахеї. 2. Гостре пошкодження легень. 3. Класифікація та диференціальна діагностика пневмонії (бактеріальні, вірусні, змішаної етіології), запальні та непухлинні захворювання плеври. 4. Алергічні захворювання легень, астма. 5. Хронічні обструктивні хвороби легень. 6. Професійні захворювання легень. 7. Новоутворення органів дихання. Запальні та непухлинні захворювання плеври. Плевральний випіт. Мезотеліома.	1. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви запальних уражень гортані, трахеї та бронхів. 2. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви пневмоній, бронхоектатичної хвороби, абсцесу легені, пневмосклерозу, емфіземи легені, бронхіальної астми та пневмоконіозів. 3. Проводити проби на повітряну емболію, діагностувати пневмоторакс та пневмоперикард. 4. Діагностувати та інтерпретувати

	онкоморфологічні процеси органів дихання, визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження в діагностиці.
<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого з дотриманням техніки безпеки.	B
2. Користуватись спецодягом в залежності від типу розтину.	B
3. Відбирати секційний матеріал для бактеріологічного, вірусологічного дослідження.	B
4. Проводити патологоанатомічний розтин при підозрі та наявності особливо небезпечних інфекцій.	B
5. Проводити розтин трупів після хірургічних втручань, інтенсивної терапії та реанімації.	A
6. Вміти досліджувати придаткові порожнини черепа.	B
7. Проводити проби на повітряну емболію, діагностувати пневмоторакс.	B
8. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).	B
9. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.	B
10. Формувати протокол патологоанатомічного розтину.	C
11. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.	B
12. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.	B
13. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.	B
14. Визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).	A
15. Володіти методами гістологічної техніки обробки матеріалу.	A
16. Проводити елективні методи гістохімічного фарбування препаратів	A
17. Вміти проводити інтраопераційну	A

<p>діагностику термінових біопсій.</p> <p>18. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.</p> <p>19. Проводити фотоархівування макро-та мікропрепаратів.</p>	<p>A</p> <p>B</p>
<p><b>Тема 05</b></p>	<p><b>Патологічна анатомія захворювань органів травлення</b></p>
<p><b>Знання</b></p>	<p><b>Уміння</b></p>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Хвороби ротової порожнини, зубощелепної системи та слинних залоз.</li> <li>2. Хвороби стравоходу (езофагіт, стравохід Барретта, шлунково-езофаренгіальна рефлюксна хвороба).</li> <li>3. Хвороби шлунка (гастрит, виразкова хвороба).</li> <li>4. Хвороби кишечника (коліт, апендицит, ентеропатії, целиакія).</li> <li>5. Хвороби очеревини та черевної порожнини (перитоніт, черевний сепсис).</li> <li>6. Хвороби печінки, жовчного міхура та підшлункової залози (гострий та хронічний гепатит, холецистит, цироз, портальна гіпертензія, панкреатит).</li> <li>7. Новоутворення ротової порожнини: патогенез, епідеміологія, класифікація, діагностика.</li> <li>8. Новоутворення стравоходу, шлунку, кишечника: патогенез, епідеміологія, класифікація, діагностика.</li> <li>9. Новоутворення печінки та підшлункової залози.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви хвороб ротової порожнини, зубощелепної системи та слинних залоз.</li> <li>2. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви хвороб стравоходу, шлунку (гастрит, виразкова хвороба), хвороб кишечника (неспецифічні запальні захворювання, ентеропатії та запальні захворювання кишечника).</li> <li>3. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви хвороби очеревини та черевної порожнини.</li> <li>4. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви хвороб печінки, жовчного міхура та підшлункової залози.</li> <li>5. Діагностувати онкоморфологічні процеси органів травлення та визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження.</li> </ol>
<p><b>Практичні навички/компетентності</b></p>	
<p><b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b></p>	<p><b>Рівень оволодіння</b></p>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого з дотриманням техніки безпеки.</li> <li>2. Користуватись спецодягом в залежності від типу розтину.</li> <li>3. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.</li> <li>4. Відбирати секційний матеріал для бактеріологічного, вірусологічного дослідження.</li> <li>5. Відбирати секційний матеріал для біохімічного та генетичного досліджень.</li> <li>6. Проводити патологоанатомічний розтин при підозрі та наявності особливо небезпечних інфекцій.</li> <li>7. Проводити розтин трупів після хірургічних втручань, інтенсивної терапії</li> </ol>	<p>C</p> <p>B</p> <p>C</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>A</p> <p>B</p>

<p>та реанімації.</p> <p>8. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).</p> <p>9. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.</p> <p>10. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.</p> <p>11. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.</p> <p>12. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.</p> <p>13. Визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).</p> <p>14. Проводити елективні методи гістохімічного фарбування препаратів.</p> <p>15. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.</p>	<p>B</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>A</p> <p>A</p>
<p><b>Тема 06</b></p>	<p><b>Патологічна анатомія захворювань сечовивідної системи</b></p>
<p><b>Мета</b></p>	<p>Засвоїти етіологію, патогенез, морфогенез, клініко-морфологічні прояви, ускладнення, наслідки хвороб нирок та сечового міхура.</p>
<p><b>Знання</b></p>	<p><b>Уміння</b></p>
<p>1. Гломерулопатії. Нефротичний, нефритичний синдром. Уремія.</p> <p>2. Тубуло-інтерстиційні ураження нирок.</p> <p>3. Гостре пошкодження нирок.</p> <p>4. Вроджені вади, хронічні захворювання нирок та сечового міхура. Кістозна хвороба нирок.</p> <p>5. Новоутворення сечовивідної системи.</p>	<p>1. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви гломерулопатій.</p> <p>2. Використовувати алгоритм дослідження пункційних біопсій нирок при гломерулопатіях.</p> <p>3. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви тубуло-інтерстиційних уражень нирок.</p> <p>4. Вміти провести клініко-анатомічний аналіз та сформулювати патологоанатомічний діагноз при гострому тубулонефрозі.</p> <p>5. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви вроджених вад, хронічних захворювань нирок, сечового міхура, кістозної хвороби нирок.</p> <p>6. Діагностувати новоутворення нирок та органів сечовивідної системи та визначати доцільність призначення додаткових сучасних методів дослідження.</p>

<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого.	С
2. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.	В
3. Відбирати секційний матеріал для біохімічного та генетичного досліджень.	В
4. Проводити розтин трупів після хірургічних втручань, інтенсивної терапії та реанімації.	А
5. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).	В
6. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.	В
7. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.	В
8. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.	В
9. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.	В
10. Визначати діагностичну доцільність використання додаткових методів забарвлення мікропрепаратів і (або) додаткових методів мікроскопії.	А
11. Визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).	А
12. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.	В
<b>Тема 07</b>	<b>Патологічна анатомія ендокринної системи</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти етіологію, патогенез, морфогенез, клініко-морфологічні прояви, ускладнення, наслідки хвороб щитовидної та парашитовидних залоз, гіпофізу, острівцевого апарату підшлункової залози, наднирникових залоз та нейроендокринних новоутворень.

Знання	Уміння
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Хвороби щитовидної залози (патологоанатомічні та клінічні варіанти зоба та тиреоїдита).</li> <li>2. Патологія острівцевого апарату підшлункової залози (цукровий діабет 1 та 2 типу).</li> <li>3. Патологія гіпофізу (акромегалія, церебро-гіпофізарна кахексія, адіпозо-генітальна дистрофія).</li> <li>4. Патологія паращитовидних залоз.</li> <li>5. Патологія надниркових залоз (синдром Кушинга, хвороба Аддісона).</li> <li>6. Новоутворення ендокринних залоз (щитоподібної, паращитовидної залози, надниркових залоз, гіпофіза).</li> <li>7. Нейроендокринні новоутворення.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви тиреоїдиту Хашимото, хвороби Грейвса, багатовузлового зобу.</li> <li>2. Проводити клініко-анатомічний аналіз та пояснювати танатогенез при цукровому діабеті.</li> <li>3. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви синдрому Кушинга та хвороби Аддісона.</li> <li>4. Діагностувати форми раку щитовидної залози, пухлин підшлункової залози, адренкортикальні новоутворення, феохромоцитому, нейробластому, синдроми множинних ендокринних пухлин та доцільність призначення додаткових сучасних методів дослідження.</li> <li>5. Розрізняти морфологічні прояви карциноїдів та нейроендокринних раків, визначати доцільність призначення додаткових сучасних методів дослідження.</li> </ol>
<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого.</li> <li>2. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.</li> <li>3. Відбирати секційний матеріал для гістологічного дослідження.</li> <li>4. Відбирати секційний матеріал для біохімічного та генетичного досліджень.</li> <li>5. Вміти досліджувати придаткові порожнини черепа, спинномозковий канал.</li> <li>6. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).</li> <li>7. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.</li> <li>8. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.</li> <li>9. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.</li> <li>10. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати</li> </ol>	<p>C</p> <p>C</p> <p>C</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>C</p> <p>B</p>



<p>патологоанатомічний діагноз.</p> <p>11. Визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).</p> <p>12. Вміти проводити інтраопераційну діагностику термінових біопсій.</p> <p>13. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.</p>	<p style="text-align: center;">A</p> <p style="text-align: center;">A</p> <p style="text-align: center;">B</p>
<p><b>Тема 08</b></p>	<p><b>Патологічна анатомія хвороб центральної нервової системи</b></p>
<p><b>Мета</b></p>	<p>Засвоїти етіологію, патогенез, морфогенез, клініко-морфологічні прояви, ускладнення, наслідки церебро- васкулярних хвороб, запальних хвороб центральної нервової системи, нейродегенеративних розладів, хвороб ока, новоутворень центральної та периферичної нервових систем.</p>
<p style="text-align: center;"><b>Знання</b></p>	<p style="text-align: center;"><b>Уміння</b></p>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Церебро-васкулярні хвороби (інфаркт головного мозку, внутрішньомозкові крововиливи).</li> <li>2. Запальні хвороби ЦНС (менінгіти, енцефаліти, абсцеси).</li> <li>3. Нейродегенеративні розлади, розсіяний склероз.</li> <li>4. Хвороби ока.</li> <li>5. Новоутворення центральної та периферичної нервових систем.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви церебро- васкулярних хвороб.</li> <li>2. Провести клініко-анатомічний аналіз та пояснити танатогенез при основних формах цереброваскулярних захворювань.</li> <li>3. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви вірусних, бактеріальних, грибкових менінгоенцефалітів.</li> <li>4. Вміти досліджувати придаткові порожнини черепа, спинномозковий канал.</li> <li>5. Діагностувати множинний склероз, хворобу Альцгеймера, хворобу та синдром Паркінсона, латеральний аміотрофічний склероз.</li> <li>6. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви хвороб ока (кератити, катаракту, глаукому, судинні ураження та відшарування сітківки).</li> <li>7. Діагностувати новоутворення центральної та периферичної нервових систем, невуси та меланому ока та доцільність призначення додаткових сучасних методів дослідження.</li> </ol>
<p style="text-align: center;"><b>Практичні навички/компетентності</b></p>	
<p style="text-align: center;"><b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b></p>	<p style="text-align: center;"><b>Рівень оволодіння</b></p>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого.</li> <li>2. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.</li> <li>3. Відбирати секційний матеріал для</li> </ol>	<p style="text-align: center;">C</p> <p style="text-align: center;">C</p> <p style="text-align: center;">C</p>

<p>гістологічного дослідження.</p> <p>4. Вміти досліджувати придаткові порожнини черепа, спинномозковий канал.</p> <p>5. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).</p> <p>6. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.</p> <p>7. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.</p> <p>8. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.</p> <p>9. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.</p> <p>10. Визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).</p> <p>11. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.</p>	<p style="text-align: center;">B</p> <p style="text-align: center;">B</p> <p style="text-align: center;">C</p> <p style="text-align: center;">B</p> <p style="text-align: center;">B</p> <p style="text-align: center;">C</p> <p style="text-align: center;">B</p> <p style="text-align: center;">A</p>
<p><b>Тема 09</b></p>	<p><b>Патологічна анатомія захворювань репродуктивної системи</b></p>
<p><b>Мета</b></p>	<p>Засвоїти етіологію, патогенез, морфогенез, клініко-морфологічні прояви, ускладнення, наслідки захворювань грудної залози, жіночих та чоловічих статевих органів.</p>
<p style="text-align: center;"><b>Знання</b></p>	<p style="text-align: center;"><b>Уміння</b></p>
<p>1. Патологія грудної залози (запалення, дисгормональні процеси, передпухлинні стани). Цитологічна класифікація утворень грудної залози (BIRADS). Молекулярна класифікація рака грудної залози та її сурогатні маркери.</p> <p>2. Патологія шийки матки (запалення,</p> <p>3. ВПЛ-інфекція, дисгормональні процеси, передпухлинні стани ).</p> <p>4. Патологія ендометрію (запалення, дисгормональні процеси, передпухлинні стани ).</p> <p>5. Патологія яєчників та маткових труб.</p> <p>6. Патологія піхви та зовнішніх жіночих статевих органів.</p> <p>7. Доброякісні та злоякісні новоутворення жіночих статевих органів.</p> <p>8. Патологія передміхурової залози (запалення, передпухлинні стани).</p> <p>9. Патологія яєчок та зовнішніх чоловічих</p>	<p>1. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви непухлинних та пухлинних уражень грудної залози.</p> <p>2. Вміти інтерпретувати та визначати категорію змін при цитологічному дослідженні за класифікацією BIRADS.</p> <p>3. Вміти оцінювати та інтерпретувати данні імуногістохімічного дослідження рецепторів стероїдних гормонів, білка Her-2/neu та маркера проліферації Ki67.</p> <p>4. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви непухлинних та пухлинних уражень матки, яєчників. Вміти категоризувати зміни при ПАП- тесті за класифікацією Бетезда. Діагностувати види плоскоклітинних інтраепітеліальних уражень шийки матки, оцінювати експресію маркера p16ink.</p> <p>5. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви непухлинних та</p>

статевих органів. 10. Доброякісні та злоякісні новоутворення чоловічих статевих органів.	пухлинних уражень передміхурової залози, яєчок та зовнішніх чоловічих статевих органів, визначати діагностичну доцільність призначення сучасних методів дослідження (імуногістохімічних та молекулярних). 6. Діагностувати новоутворення репродуктивної системи та визначати доцільність призначення додаткових сучасних методів дослідження.
---	--

**Практичні навички/компетентності**

<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого з дотриманням техніки безпеки.	С
2. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.	С
3. Відбирати секційний матеріал для гістологічного дослідження.	С
4. Відбирати секційний матеріал для біохімічного та генетичного досліджень.	В
5. Проводити розтин трупів після хірургічних втручань, інтенсивної терапії та реанімації.	В
6. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).	С
7. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.	В
8. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.	В
9. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.	В
10. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.	С
11. Визначати діагностичну доцільність використання додаткових методів забарвлення мікропрепаратів і (або) додаткових методів мікроскопії.	В
12. Визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).	В
13. Вміти проводити інтраопераційну діагностику термінових біопсій.	В
14. Вміти користуватись міжнародною	В

класифікацією хвороб.	
<b>Тема 10</b>	<b>Патологічна анатомія ускладнень вагітності, пологів та післяпологового періоду</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти етіологію, патогенез, морфогенез, клініко-морфологічні прояви, ускладнення, наслідки патології посліду, ектопічної вагітності, гестозів та трофобластичної хвороби, ускладнень пологів, гінекологічного сепсису.
<b>Знання</b>	<b>Уміння</b>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Патологія посліду.</li> <li>2. Ектопічна вагітність.</li> <li>3. Гестози (токсикози) вагітності.</li> <li>4. Ускладнення пологів (шок, кровотеча, ДВЗ-синдром, емболія навколоплідними водами). Гінекологічний сепсис.</li> <li>5. Трофобластична хвороба.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви патології плаценти.</li> <li>2. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви ектопічної вагітності, спонтанного абортів, трофобластичної хвороби.</li> <li>3. Діагностувати морфологічні прояви прееклампсії та еклампсії.</li> <li>4. Проводити клініко-анатомічний аналіз та пояснювати основні ланки танатогенезу у випадках ускладнень пологів.</li> <li>5. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви часткового та повного міхурового занеску, хоріонкарциноми, трофобластичної пухлини плацентарної площадки.</li> </ol>
<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого з дотриманням техніки безпеки.</li> <li>2. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.</li> <li>3. Відбирати секційний матеріал для гістологічного дослідження.</li> <li>4. Відбирати секційний матеріал для бактеріологічного, вірусологічного дослідження.</li> <li>5. Відбирати секційний матеріал для біохімічного та генетичного досліджень.</li> <li>6. Проводити розтин трупів після хірургічних втручань, інтенсивної терапії та реанімації.</li> <li>7. Проводити розтин трупів померлих від акушерської патології.</li> <li>8. Проводити морфологічне дослідження посліду, патологоанатомічний розтин плодів, мертвороджених та новонароджених.</li> <li>9. Проводити проби на повітряну емболію.</li> <li>10. Інтерпретувати і аналізувати дані</li> </ol>	<p style="text-align: center;">С</p> <p style="text-align: center;">С</p> <p style="text-align: center;">С</p> <p style="text-align: center;">С</p> <p style="text-align: center;">В</p> <p style="text-align: center;">В</p> <p style="text-align: center;">В</p> <p style="text-align: center;">А</p> <p style="text-align: center;">С</p> <p style="text-align: center;">С</p>

<p>медичної документації пацієнта (померлого).</p> <p>11. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.</p> <p>12. Формувати протокол патологоанатомічного розтину, а також патологоанатомічного розтину плода, мертворожденного, новонародженого.</p> <p>13. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.</p> <p>14. Заповнювати лікарське свідоцтво про смерть вагітної, породіллі, мертворожденного та новонародженого.</p> <p>15. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.</p> <p>16. Визначати діагностичну доцільність використання додаткових методів забарвлення мікропрепаратів і (або) додаткових методів мікроскопії.</p> <p>17. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.</p> <p>18. Проводити фотоархівування макро- та мікропрепаратів.</p> <p>19. Брати участь, готувати доповіді по летальним випадкам для клініко-патологоанатомічних конференцій.</p>	<p style="text-align: right;">B</p> <p style="text-align: right;">C</p> <p style="text-align: right;">B</p> <p style="text-align: right;">B</p> <p style="text-align: right;">B</p> <p style="text-align: right;">B</p> <p style="text-align: right;">B</p> <p style="text-align: right;">B</p> <p style="text-align: right;">B</p>
<p><b>Тема 11</b></p>	<p><b>Патологічна анатомія захворювань лімфатичної та кровотворної систем</b></p>
<p><b>Мета</b></p>	<p>Засвоїти види, стадії перебігу, клініко-морфологічну характеристику, ускладнення, наслідки запальних та імунореактивних, лімфо-проліферативних захворювань, анемії та гіпопластичних станів кровотворення.</p>
<p style="text-align: center;"><b>Знання</b></p>	<p style="text-align: center;"><b>Уміння</b></p>
<p>1. Анемії та гіпопластичні стани кровотворення.</p> <p>2. Геморагічні пурпури та порушення гемостазу, синдром внутрішньосудинного згортання (ДВЗ-синдром).</p> <p>3. Морфологія запальних та імунореактивних змін в органах імуногенезу – лімфаденіт. Спленомегалія.</p> <p>4. Новоутворення та інші ураження тимусу (епідеміологія, патогенез класифікація, прогностичні фактори).</p> <p>5. Новоутворення кровотворної та</p>	<p>1. Діагностувати морфологічні прояви анемії, порушень гемостазу.</p> <p>2. Діагностувати ДВЗ-синдром та оцінювати його роль у танатогенезі.</p> <p>3. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви запальних та реактивних змін лімфатичних вузлів.</p> <p>4. Діагностувати морфологічні непухлинні та пухлинні ураження тимусу.</p> <p>5. Діагностувати лімфо-проліферативні захворювання з використанням даних імуногістохімічних, генетичних та інших методів дослідження.</p>

<p>лімфатичної систем (лімфома Ходжкіна, неходжкінські лімфоми, лейкози (генетика, діагностика та диференційна діагностика, класифікація).</p> <p>6. Моноклональні антитіла (загальні питання, імуногістохімія, проточна цитометрія) і терапевтична таргетна/імуно-біологічна терапія.</p>	
<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого з дотриманням техніки безпеки.</li> <li>2. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.</li> <li>3. Відбирати секційний матеріал для гістологічного дослідження.</li> <li>4. Відбирати секційний матеріал для біохімічного та генетичного досліджень.</li> <li>5. Вміти досліджувати придаткові порожнини черепа, спинномозковий канал.</li> <li>6. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).</li> <li>7. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.</li> <li>8. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.</li> <li>9. Вміти готувати та користуватись фіксуєчими розчинами в залежності від мети майбутнього гістологічного дослідження.</li> <li>10. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.</li> <li>11. Визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).</li> <li>12. Володіти методами гістологічної техніки обробки матеріалу.</li> <li>13. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.</li> </ol>	<p>C</p> <p>C</p> <p>C</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>C</p> <p>B</p> <p>C</p> <p>B</p> <p>A</p> <p>B</p> <p>B</p> <p>B</p>
<b>Тема 12</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб опорно-рухового апарату</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти морфологічні прояви, ускладнення і наслідки запальних та дегенеративних хвороб суглобів, патології кісток та хрящової тканини,

хвороб м'язів.	
<b>Знання</b>	<b>Уміння</b>
1. Запалення та дегенеративна хвороба суглобів. 2. Патологія кісток (травми, диспластичні хвороби, остеопороз, остеомієліт, рахит, гіперпаратиреоїдизм, остеонекроз). 3. Хвороби м'язів (міопатії). 4. Пухлини кісток та хрящової тканини.	1. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви запальних і дегенеративних хвороб суглобів. 2. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні зміни кісткової тканини що є наслідком травм і дегенеративних процесів. 3. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні зміни кісткової тканини при запальних захворюваннях. 4. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви міопатій різного генезу. 5. Проводити макро- і мікроскопічну діагностику пухлин кісток та хрящової тканини.
<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого з дотриманням техніки безпеки.	C
2. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.	C
3. Відбирати секційний матеріал для гістологічного дослідження.	C
4. Вміти досліджувати спинномозковий канал, опорно-руховий апарат.	B
5. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).	C
6. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.	B
7. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.	B
8. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.	C
9. Вміти готувати та користуватись фіксуючими розчинами в залежності від мети майбутнього гістологічного дослідження.	B
10. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.	B
11. Визначати діагностичну доцільність використання додаткових методів	B

забарвлення мікропрепаратів і (або) додаткових методів мікроскопії.	
12. Володіти методами гістологічної техніки обробки матеріалу.	В
13. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.	В
<b>Тема 13</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб шкіри</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти морфогенез, клініко- морфологічні прояви хвороб шкіри, морфологічні особливості доброякісних і злоякісних пухлин шкіри
<b>Знання</b>	<b>Уміння</b>
1. Запальні ураження шкіри, зміни шкіри, пов'язані з прийомом лікарських препаратів, алергічними реакціями. 2. Ураження шкіри при дифузних захворюваннях сполучної тканини. 3. Новоутворення шкіри та її додатків.	1. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви інфекційних захворювань шкіри. 2. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви алергічних дерматозів, медикаментозних токсидермій. 3. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви ураження шкіри при дифузних хворобах сполучної тканини. 4. Діагностувати новоутворення шкіри та її додатків з використанням сучасних додаткових методів дослідження.
<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
1. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.	С
2. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.	В
3. Визначати діагностичну доцільність використання додаткових методів забарвлення мікропрепаратів і (або) додаткових методів мікроскопії.	В
4. Визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).	В
5. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.	В
<b>Тема 14</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб м'яких тканин</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти морфологічні прояви запальних та системних захворювань сполучної тканини, новоутворень м'яких тканин





13. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.	B
14. Брати участь, готувати доповіді по летальним випадкам для клініко-патологоанатомічних конференцій.	B
<b>Тема 15</b>	<b>Патологічна анатомія ускладнень після діагностичних, лікувальних втручань та реанімації</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти клініко-морфологічні прояви ускладнень діагностичних лікувальних втручань та реанімації. Трактувати морфологічні ознаки придатності органів для наступної трансплантації з оцінкою ступеня фіброзування та некробіозу тканин.
<b>Знання</b>	<b>Уміння</b>
1. Медикаментозна хвороба. 2. Ускладнення хірургічних втручань, реанімації та інтенсивної терапії. 3. Питання трансплантології в патологічній анатомії.	1. Діагностувати морфологічні ознаки дії лікарських засобів на організм. 2. Діагностувати та інтерпретувати морфологічні прояви ускладнень хірургічних втручань, реанімаційних заходів та інтенсивної терапії. 3. Проводити оцінку морфологічних ознак придатності органів для наступної трансплантації. 4. Проводити диференційну діагностику різних типів відторгнення трансплантату.
<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
1. Проводити патологоанатомічний розтин померлого з дотриманням техніки безпеки.	C
2. Вміти описувати макроскопічну картину змінених органів при секційному дослідженні.	C
3. Відбирати секційний матеріал для гістологічного дослідження.	C
4. Відбирати секційний матеріал для бактеріологічного, вірусологічного дослідження.	C
5. Відбирати секційний матеріал для біохімічного та генетичного досліджень.	B
6. Проводити розтин трупів після хірургічних втручань, інтенсивної терапії та реанімації.	B
7. Проводити розтин трупів померлих від акушерської патології.	B
8. Проводити проби на повітряну емболію, діагностувати пневмоторакс та пневмоперикард.	B
9. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).	C
10. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними	B

макроскопічного і гістологічного досліджень.	
11. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.	В
12. Заповнювати лікарське свідоцтво про смерть.	В
13. Проводити оцінку морфологічних ознак придатності органів для наступної трансплантації.	А
14. Визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, молекулярна генетика).	А
15. Вміти проводити інтраопераційну діагностику біопсії трансплантата.	А
16. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.	В
17. Брати участь, готувати доповіді по летальним випадкам для клініко-патологоанатомічних конференцій.	В
<b>Тема 16</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб перинатального періоду та дитячого віку</b>
<b>Мета</b>	Засвоїти морфологічні прояви патології перинатального періоду та хвороб дитячого віку.
<b>Знання</b>	<b>Уміння</b>
1. Патологія перинатального періоду. 2. Хвороби дитячого віку. 3. Новоутворення дитячого віку.	1. Проводити морфологічне дослідження посліду, патологоанатомічний розтин плодів, мертвонароджених та новонароджених. 2. Зіставляти структурні прояви патології плаценти із перинатальною патологією. 3. Діагностувати родові травми та родові ушкодження. 4. Діагностувати спадкові порушення метаболізму – фенілкетонурія, муковісцидоз, галактоземія. 5. Діагностувати вроджені вади розвитку різних органів. 6. Діагностувати новоутворення дитячого віку: нейробластома, ретинобластома, пухлина Вільмса, медулобластома.
<b>Практичні навички/компетентності</b>	
<b>Перелік практичних навичок/компетентностей</b>	<b>Рівень оволодіння</b>
1. Проводити морфологічне дослідження посліду.	В
2. Проводити патологоанатомічний розтин плодів, мертвонароджених та новонароджених.	А
3. Інтерпретувати і аналізувати дані медичної документації пацієнта (померлого).	С

4. Інтерпретувати і аналізувати патологоанатомічний розтин за даними макроскопічного і гістологічного досліджень.	В
5. Формувати протокол патологоанатомічного розтину плода, мертвонародженого, новонародженого.	А
6. Формулювати патологоанатомічний діагноз та клініко-патологоанатомічний епікриз.	А
7. Заповнювати лікарське свідоцтво про смерть.	В
8. Проводити макроскопічне та морфометричне дослідження біопсійного та операційного матеріалу.	В
9. Вміти описувати гістологічні препарати, на підставі чого визначати патологічний процес та формулювати патологоанатомічний діагноз.	В
10. Визначати діагностичну доцільність сучасних методів дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).	А
11. Вміти користуватись міжнародною класифікацією хвороб.	В
12. Проводити фотоархівування макро- та мікропрепаратів.	В
13. Брати участь, готувати доповіді по летальним випадкам для клініко-патологоанатомічних конференцій.	В

#### 4. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

##### I рік навчання

Тривалість навчання – 3 місяці (468 години)

Код курсу	Назва	Кількість годин			
		Лекц.	Прак.	Сем.	Разом
01	Основи організації та розвитку патологоанатомічної діяльності в Україні	-	18	10	32
02	Питання загальної патологічної анатомії	22	34	20	70
03	Патологічна анатомія захворювань системи кровообігу	2	16	8	28
04	Патологічна анатомія захворювань органів дихання	2	20	10	32
05	Патологічна анатомія захворювань органів травлення	2	32	10	44
06	Патологічна анатомія захворювань сечовивідної системи	2	18	8	28
07	Патологічна анатомія ендокринної системи	2	20	8	30
08	Патологічна анатомія хвороб центральної нервової системи	2	12	10	24
09	Патологічна анатомія захворювань органів репродуктивної системи	2	32	14	48
10	Патологічна анатомія ускладнень вагітності, пологів, післяпологового періоду	2	18	10	30
11	Патологічна анатомія хвороб лімфатичної та кровотворної системи	2	20	12	34
	Дослідження секційного матеріалу	-	-	-	8
	Дослідження операційного та біопсійного матеріалу	-	-	-	16
	Проміжний контроль (I рік навчання)	-	-	-	6
	Суміжні спеціальності (дисципліни) та додаткові програми	-	-	-	38
	<b>Разом</b>	<b>40</b>	<b>240</b>	<b>120</b>	<b>468</b>

##### II рік навчання

Тривалість навчання – 1,5 місяці (234 години)

Код курсу	Назва	Кількість навчальних годин			
		Лекц.	Практ.	Сем.	Разом
12	Патологічна анатомія хвороб опорно-рухового апарату	2	8	2	12
13	Патологічна анатомія хвороб шкіри	2	18	10	30
14	Патологічна анатомія хвороб м'яких тканин	2	14	8	24
15	Патологічна анатомія ускладнень після діагностичних лікувальних втручань та реанімації. Питання трансплантології в патологічній анатомії	2	12	6	20

16	Патологічна анатомія хвороб перинатального періоду та дитячого віку	2	12	4	18
	Дослідження секційного матеріалу	-	-	-	52
	Дослідження операційного та біопсійного матеріалу	-	-	-	66
	Проміжний контроль (II рік навчання)	-	-	-	6
	Підсумковий контроль (атестація)	-	-	-	6
	<b>Всього</b>	<b>10</b>	<b>64</b>	<b>30</b>	<b>234</b>

## 5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ / СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ / ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

### 5.1. Теми лекційних занять

#### I рік навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і задачі патоморфології. Методи патоморфологічних досліджень. Основні етапи розвитку патоморфології. Морфологія оборотного і необоротного ушкодження клітин і тканин. Внутрішньоклітинне і позаклітинне накопичення білків, жирів, вуглеводів.	2
2	Пошкодження і загибель клітин та тканин. Некроз і апоптоз. Патологічна анатомія органної недостатності. Основи танатології. Смерть, визначення, ознаки смерті.	2
3	Розлади кровообігу: гіперемія, ішемія, інфаркт, кровотеча, крововилив, стаз, плазморагія. Шок. Порушення лімфообігу	2
4	Патоморфологія імунної системи. Реакції та механізми гіперчутливості.	2
5	Загальне вчення про запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення.	2
6	Процеси адаптації та компенсації. Регенерація і репарація. Склероз.	2
7	Інфекційні і паразитарні захворювання. Характеристика інфекційного процесу. Кишкові інфекційні хвороби.	2
8	Вірусні повітряно-крапельні інфекції. ВІЛ-інфекція. Сказ. Рікетсіози. Пріонові інфекції.	2
9	Туберкульоз.	2
10	Загальне вчення про пухлини. Онкогенез. Анатоми-мікроскопічні особливості та види росту доброякісних і злоякісних пухлин. Морфологічна характеристика основних етапів розвитку злоякісних пухлин. Клініко-морфологічна номенклатура пухлин. Доброякісні та злоякісні не епітеліальні (мезенхімальні) пухлини. Саркоми: особливості розвитку і метастазування. Пухлини з епітелію: доброякісні органонеспецифічні епітеліальні пухлини, рак (особливості розвитку, метастазування, гістологічні форми).	2
11	Професійні та екологічні хвороби.	
12	Атеросклероз. Артеріосклероз. Ішемічна хвороба серця. Системні васкуліти.	2
13	Захворювання нервової системи. Церебро-васкулярна хвороба.	2
14	Захворювання органів дихання	2
15	Захворювання стравоходу, шлунку, кишечника. Захворювання печінки.	2
16	Гіпоталамо-гіпофізарні порушення. Патологія надниркових залоз.	2

	Патологія щитоподібної залози. Патологія ендокринного апарату підшлункової залози.	
17	Захворювання нирок.	2
18	Захворювання органів репродуктивної системи.	2
19	Патологічна анатомія ускладнень вагітності, пологів та після пологового періоду.	2
20	Лейкози і лімфоми.	2
	<b>Всього</b>	<b>40</b>

## II рік навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Хвороби опорно-рухового апарату.	2
2	Хвороби шкіри.	2
3	Хвороби м'яких тканин.	2
4	Патологічна анатомія ускладнень після діагностичних лікувальних втручань та реанімації	2
5	Пре- та перинатальна патологія.	2
	<b>Всього</b>	<b>10</b>

### 5.2. Темі практичних занять

## I рік навчання

Коди курсу, розділу	Назва курсу, розділу	Кількість годин
<b>01</b>	<b>ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ</b>	<b>18</b>
01.01	Основи організації та розвитку патологоанатомічної діяльності в Україні. Наказ № 1877 «Про затвердження порядку проведення патологоанатомічного розтину» від 06.09.2021 року	2
01.02	Організація роботи патологоанатомічного відділення, бюро/центру.	2
01.03	Питання етики та деонтології у професійній діяльності лікаря-патологоанатома.	2
01.04	Загальні принципи патологоанатомічної діяльності та її значення для клінічної медицини.	2
01.05	Правила та методи розтину тіла померлого, дослідження аутопсійного матеріалу.	2
01.06	Правила та методи дослідження біопсійного та операційного матеріалу.	2
01.07	Правила та методи гістологічного та цитологічного дослідження.	2
01.08	Сучасні методи дослідження (імуногістохімічні, цифрова патологія, цитогенетика, молекулярна генетика).	2
01.09	Історія патологічної анатомії	2
<b>02</b>	<b>ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ</b>	<b>34</b>
02.01	Альтерація (патогенез і морфологічна діагностика дегенеративних процесів, наслідки). Клітинні відповіді на стрес. Клітинна смерть. Апоптоз. Старіння клітин. Аутофагія. Внутрішньоклітинні накопичення.	4

02.02	Циркуляторні розлади крово- та лімфообігу (патогенез та морфологічна діагностика порушень гемодинаміки).	2
02.03	Інфаркт, ішемія, гіпоксія. Тромбоз, емболія.	2
02.04	Шок. ДВЗ-синдром.	2
02.05	Запалення (основна біологія, патофізіологія та морфологія запалення, природа та причини виникнення гострого та хронічного запалення, гранулематозні запалення, поняття гіперчутливості).	4
02.06	Імунологічні розлади (організація імунної системи, імунодефіцит, аутоімунні захворювання, реакції гіперчутливості, відторгнення трансплантату, амілоїдоз)	2
02.07	Патологічна анатомія інфекційних хвороб (загальне вчення про інфекцію, особливості вивчення секційного, операційного та біопсійного матеріалів, відмінності між бактеріальною та вірусною інфекцією, мікробіологічні, гематологічні, біохімічні, гістопатологічні знання).	2
02.08	Загальна онкоморфологія (визначення і концепції онкогенів, дисплазі, інтраепітеліальна неоплазія, основні принципи класифікації новоутворен, біологія інвазивного росту і метастазів, роль імуногістохімічних та молекулярно-генетичного дослідження). Знати вимоги щодо процесінгу біоматеріалу для молекулярно-генетичного дослідження (ішемія, фіксація, вибір репрезентативних зразків, процесінг тощо).	2
02.09	Епітеліальні пухлини без специфічної локалізації	2
02.10	Епітеліальні пухлини енд- і екзокринних залоз та епітеліальних покривів	2
02.11	Мезенхімальні пухлини	2
02.12	Професійні та екологічні хвороби. Екологічна патологія.	2
02.13	Радіаційна патологія.	2
02.14	Професійні хвороби.	2
02.15	Сучасний патоморфоз хвороб.	2
<b>03</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ СИСТЕМИ КРОВООБІГУ</b>	<b>16</b>
03.01	Гіпертонічна хвороба.	2
03.02	Ішемічна хвороба серця	2
03.03	Вроджені вади серця і судин	4
03.04	Запальні процеси серцево-судинної системи.	2
03.05	Міокардити.	2
03.06	Первинна кардіоміопатія.	2
03.07	Системні васкуліти.	2
<b>04</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ ДИХАННЯ</b>	<b>20</b>
04.01	Запальні ураження гортані та трахеї.	2
04.02	Гостре пошкодження легень. Класифікація та диференціальна діагностика пневмонії ( бактеріальні ).	4
04.03	Алергічні захворювання легень, астма.	2
04.04	Хронічні обструктивні захворювання легень.	4
04.05	Професійні захворювання легень.	2
04.06	Новоутворення органів дихання.	2
04.07	Запальні та не пухлинні захворювання плеври. Плевральний випіт.	2
04.08	Мезотеліома	2
<b>05</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ</b>	<b>32</b>



	<b>ТРАВЛЕННЯ</b>	
05.01	Хвороби ротової порожнини.	2
05.02	Хвороби стравоходу (езофагіт, шлунково-езофаренгіальна рефлюксна хвороба).	4
05.03	Хвороби шлунка. Гастрит.	4
05.04	Виразкова хвороба шлунка	2
05.05	Хвороби кишечника. Ентерит. Коліт.	2
05.06	Апендицит.	2
05.07	Хвороби очеревини та черевної порожнини.	2
05.08	Перитоніт. Черевний сепсис.	2
05.09	Хвороби печінки (гострий та хронічний гепатит, холецистит, цироз, портальна гіпертензія, панкреатит).	4
05.10	Новоутворення ротової порожнини: патогенез, епідеміологія, класифікація, діагностика.	2
05.11	Новоутворення стравоходу, шлунку, кишечника: патогенез епідеміологія, класифікація, діагностика.	4
05.12	Новоутворення печінки та підшлункової залози.	2
<b>06</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕЧОВИВІДНОЇ СИСТЕМИ</b>	<b>18</b>
06.01	Гломерулопатії.	2
06.02	Нефритичний синдром.	2
06.03	Тубуло-інтерстиційні ураження нирок.	2
06.04	Гостре пошкодження нирок.	2
06.05	Вроджені вади нирок.	2
06.06	Хронічні захворювання нирок.	2
06.07	Захворювання сечового міхура.	2
06.08	Кістозна хвороба нирок.	2
06.09	Новоутворення сечовивідної системи	2
<b>07</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЕНДОКРИННОЇ СИСТЕМИ</b>	<b>20</b>
07.01	Хвороби щитовидної залози.	2
07.02	Варіанти зоба та тиреоїдита.	2
07.03	Патологія острівцевого апарату підшлункової залози (цукровий діабет 1 та 2 типу).	4
07.04	Патологія гіпофізу (акромегалія, церебро-гіпофізарна кахексія, адіпозо-генітальна дистрофія).	4
07.05	Патологія паращитовидних залоз.	2
07.06	Патологія наднирникових залоз (синдром Кушинга, хвороба Аддісона).	2
07.07	Новоутворення ендокринних залоз (щитоподібної, паращитовидних залоз, наднирникових залоз, гіпофіза)	2
07.08	Нейроендокринні новоутворення	2
<b>08</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ХВОРОБ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ</b>	<b>12</b>
08.01	Церебро-васкулярні хвороби (інфаркт головного мозку, внутрішньомозкові крововиливи.)	2
08.02	Запальні хвороби ЦНС (менінгіти,).	2
08.03	Нейродегенеративні розлади, розсіяний склероз.	2
08.04	Хвороби ока.	4
08.05	Новоутворення центральної та периферичної нервових систем.	2
<b>09</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ РЕПРОДУКТИВНОЇ СИСТЕМИ</b>	<b>32</b>

09.01	Патологія грудної залози. Запалення.	2
09.02	Дисгормональні та передпухлинні процеси грудної залози.	2
09.03	Доброякісна дисплазія грудної залози	2
09.04	Цитологічна класифікація утворень грудної залози (BIRADS).	2
09.05	Молекулярна класифікація рака грудної залози та її сурогатні маркери.	2
09.06	Патологія шийки матки. Запалення. ВПЛ-інфекція.	2
09.07	Дисгормональні та передпухлинні стани шийки матки	2
09.08	Патологія ендометрію.	2
09.09	Запалення ендометрію.	2
09.10	Дисгормональні та передпухлинні стани ендометрію.	2
09.11	Патологія яєчників та маткових труб.	2
09.12	Патологія піхви та зовнішніх жіночих статевих органів.	2
09.13	Доброякісні та злоякісні новоутворення жіночих статевих органів.	2
09.14	Патологія передміхурової залози (запалення, передпухлинні стани).	2
09.15	Патологія яєчок та зовнішніх чоловічих статевих органів.	2
09.16	Доброякісні та злоякісні новоутворення чоловічих статевих органів.	2
<b>10</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ УСКЛАДНЕНЬ ВАГІТНОСТІ, ПОЛОГІВ ТА ПІСЛЯПОЛОГОВОГО ПЕРІОДУ</b>	<b>18</b>
10.01	Патологія посліду.	4
10.02	Ектопічна вагітність.	2
10.03	Гестози (токсикози) вагітності.	4
10.04	Ускладнення пологів (шок, кровотеча, ДВЗ-синдром, емболія навколоплідними водами).	4
10.05	Гінекологічний сепсис.	2
10.06	Трофобластична хвороба.	2
<b>11</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ХВОРОБ ЛІМФАТИЧНОЇ ТА КРОВОТВОРНОЇ СИСТЕМИ</b>	<b>20</b>
11.01	Анемії та гіпопластичні стани кровотворення.	4
11.02	Геморагічні пурпури та порушення гемостазу, синдром внутрішньо судинного згортання (ДВЗ-синдром).	2
11.03	Морфологія запальних та імунореактивних змін в органах імуногенезу – лімфаденіт. Спленомегалія.	4
11.04	Новоутворення та інші ураження тимусу (епідеміологія, патогенез, класифікація, прогностичні фактори).	2
11.05	Новоутворення кровотворної та лімфатичної систем (лімфома Ходжкіна, неходжкінські лімфоми, лейкози (генетика, діагностика та диференційна діагностика, класифікація).	4
11.06	Моноклональні антитіла (загальні питання, імуногістохімія, проточна цитометрія) і терапевтична таргетна/імунобіологічна терапія.	4
	<b>Всього</b>	<b>240</b>

## II рік навчання

Коди курсу, розділу	Назва курсу, розділу	Кількість годин
<b>12</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб опорно-рухового апарату.</b>	<b>8</b>
12.01	Запалення та дегенеративна хвороба суглобів.	2

12.02	Патологія кісток (травми, диспластичні хвороби, остеопороз, остеомієліт, гіперпаратіреозидизм, остеонекроз).	2
12.03	Хвороби м'язів (міопатії).	2
12.04	Пухлини кісток та хрящової тканини.	2
<b>13</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб шкіри</b>	<b>18</b>
13.01	Запальні ураження шкіри.	2
13.02	Зміни шкіри, пов'язані з прийомом лікарських препаратів.	2
13.03	Зміни шкіри, пов'язані з алергічними реакціями.	2
13.04	Ураження шкіри при дифузних захворюваннях сполучної тканини. Системний червоний вовчак.	2
13.05	Системна склеродермія.	2
13.06	Дерматоміозит-поліміозит.	2
13.07	Грибкові ураження шкіри	2
13.08	Новоутворення шкіри та її додатків	2
13.09	Порушення обміну меланіну.	2
<b>14</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб м'яких тканин</b>	<b>14</b>
14.01	Запальні ураження сполучної тканини	2
14.02	Системні ураження сполучної тканини	2
14.03	Ревматизм.	2
14.04	Ревматоїдний артрит.	2
14.05	Вузликівий периартеріт.	2
14.06	Сухий синдром Шегрена.	2
14.07	Доброякісні та злоякісні новоутворення м'яких тканин: класифікація та морфологічна діагностика пухлин з використанням сучасних морфологічних методів дослідження	2
<b>15</b>	<b>Патологічна анатомія ускладнень після діагностичних лікувальних втручань та реанімації. Питання трансплантології в патологічній анатомії</b>	<b>12</b>
15.01	Медикаментозна хвороба.	2
15.02	Ускладнення хірургічних втручань.	2
15.03	Ускладнення інтенсивної терапії.	2
15.04	Травматичні ускладнення інтенсивної терапії.	2
15.05	Ускладнення інфузійної терапії.	2
15.06	Питання трансплантології в патологічній анатомії.	2
<b>16</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб перинатального та дитячого віку</b>	<b>12</b>
16.01	Патологія перинатального періоду. Асфіксія плода і новонародженого.	2
16.02	Хвороба геалінових мембран.	2
16.03	Гемолітична хвороба новонароджених	2
16.04	Геморагічна хвороба новонароджених	2
16.05	Хвороби дитячого віку	2
16.06	Новоутворення дитячого віку	2
	<b>Всього</b>	<b>64</b>

### 5.3. Теми семінарських занять

#### І рік навчання

Коди курсу, розділу	Назва курсу, розділу	Кількість годин
<b>01</b>	<b>ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ</b>	<b>10</b>
01.01	Юридичні основи патологоанатомічної діяльності в Україні.	2
01.02	Організація роботи патологоанатомічної лабораторії.	2
01.03	Документація патологоанатомічного відділення.	2
01.04	Використання міжнародної класифікації хвороб. Ятрогенні хвороби	2
01.05	Історія патологічної анатомії.	2
<b>02</b>	<b>ПИТАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ</b>	<b>20</b>
02.01	Кальцифікація.	2
02.02	Ускладнення переливання крові.	2
02.03	Ексудативне запалення	2
02.04	Роль біопсій тканин при запальних розладах.	4
02.05	Фіброз	2
02.06	Амілоїдоз	2
02.07	Особливо небезпечні інфекції. Туберкульоз.	6
<b>03</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ СИСТЕМИ КРОВООБІГУ</b>	<b>8</b>
03.01	Гіпертензивні синдроми.	2
03.02	Ендокардит. Набуті вади серця.	2
03.03	Перикардит. Панкардит.	2
03.04	Вторинні кардіоміопатії	2
<b>04</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ ДИХАННЯ</b>	<b>10</b>
04.01	Крупозна пневмонія.	2
04.02	Вірусна пневмонія. Коронавірусна пневмонія.	2
04.03	Бронхопневмонія змішаної етіології. Хімічна пневмонія	2
04.04	Диференційна діагностика пухлинних та непухлинних уражень легень.	2
04.05	Пневмоконіози.	2
<b>05</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ</b>	<b>10</b>
05.01	Хвороби зубо-щелепної системи. Хвороби щелеп.	2
05.02	Хвороби слинних залоз.	2
05.03	Хвороби губ, язика, м'яких тканин порожнини рота.	2
05.04	Передпухлинні захворювання порожнини рота.	2
05.05	Хвороби жовчного міхура. Хвороби підшлункової залози.	2
<b>06</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ СЕЧОВИВІДНОЇ СИСТЕМИ</b>	<b>8</b>
06.01	Нефротичний синдром.	2
06.02	Амілоїдоз нирок.	2
06.03	Нефролітіаз.	2
06.04	Уремія.	2
<b>07</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЕНДОКРИННОЇ СИСТЕМИ</b>	<b>8</b>
07.01	Морфологічні зміни гіпофіза у вагітних і в підлітковому періоді.	2

07.02	Гіпофізарний нанізм.	2
07.03	Зміни задньої частки гіпофіза. Нецукровий діабет.	2
07.04	Діабетичний гломерулосклероз (синдром Кімельстіл- Уїлсона). Діабетична ангіопатія.	2
<b>08</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ХВОРОБ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ</b>	<b>10</b>
08.01	Запальні захворювання головного мозку. Менінгіти. Енцефаліти	2
08.02	Абсцеси мозку	2
08.03	Хвороба Альцгеймера	2
08.04	Боковий аміотрофічний склероз	2
08.05	Метастатичні пухлини нервової системи.	2
<b>09</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ОРГАНІВ РЕПРОДУКТИВНОЇ СИСТЕМИ</b>	<b>14</b>
09.01	Інфекції жіночих статевих органів.	2
09.02	Непухлинна патологія шкіри зовнішніх статевих органів жінки.	2
09.03	Новоутворення вульви.	2
09.04	Аномалії розвитку піхви.	2
09.05	Зміни ендометрію при вживанні оральних контрацептивів.	2
09.06	Ендометріоз і аденоміоз.	2
09.07	Герміногенні пухлини чоловічих і жіночих статевих органів. Метастатичні пухлини статевих органів.	2
<b>10</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ УСКЛАДНЕНЬ ВАГІТНОСТІ, ПОЛОГІВ ТА ПІСЛЯПОЛОГОВОГО ПЕРІОДУ</b>	<b>10</b>
10.01	Мимовільний аборт та дострокові пологи.	2
10.02	Аномалії розвитку посліду. Послід при багатоплідній вагітності.	2
10.03	Послід при переношеній вагітності.	2
10.04	Послід при екстагенітальній патології. Пухлини плаценти.	2
10.05	Пологова інфекція	2
<b>11</b>	<b>ПАТОЛОГІЧНА АНАТОМІЯ ХВОРОБ ЛІМФАТИЧНОЇ ТА КРОВОТВОРНОЇ СИСТЕМИ</b>	<b>12</b>
11.01	Гіпопластичні стани кровотворення.	2
11.02	Коагулопатії.	2
11.03	Спленомегаля. Новоутворення селезінки.	2
11.04	Гемобластози. Принципи класифікації. Гострі лейкемії. Хронічні лейкемії	2
11.05	Лімфоми ходжкінські. Лімфоми неходжкінські.	2
11.06	Дослідження червоного кісткового мозку та лімфовузлів при гемобластозах.	2
	<b>Всього</b>	<b>120</b>

## II рік навчання

Коди курсу, розділу	Назва курсу, розділу	Кількість годин
<b>12</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб опорно-рухового апарату.</b>	<b>2</b>
12.01	Рахіт.	2
<b>13</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб шкіри</b>	<b>10</b>
13.01	Доброякісні епітеліальні новоутворення шкіри.	2
13.02	Злоякісні епітеліальні новоутворення шкіри.	2
13.03	Хронічні запальні дерматози.	2

13.04	Бульозні дерматози.	2
13.05	Інфекційні ураження шкіри..	2
<b>14</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб м'яких тканин</b>	<b>8</b>
14.01	Пухлини сполучної тканини.	2
14.02	Пухлини жирової тканини.	2
14.03	Пухлини м'язової тканини.	2
14.04	Судинні пухлини.	2
<b>15</b>	<b>Патологічна анатомія ускладнень після діагностичних лікувальних втручань та реанімації. Питання трансплантології в патологічній анатомії</b>	<b>6</b>
15.01	Жирова емболія.	2
15.02	Повітряна емболія.	2
15.03	Емболія інородними тілами.	2
<b>16</b>	<b>Патологічна анатомія хвороб перинатального та дитячого віку</b>	<b>4</b>
16.01	Гіпоксичні та ішемічні ушкодження головного мозку.	2
16.02	Вроджені вади розвитку.	2
	<b>Всього</b>	<b>30</b>

#### 5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

### 6. ДОДАТКОВІ ПРОГРАМИ

№	Назва програми	Обсяг програми (кількість годин, симуляційне навчання, тощо)
1	Симуляційна медицина	14
2	Медична інформатика	6
3	Військово-медична підготовка	6
4	Судова медицина	12
	<b>ВСЬОГО</b>	<b>38</b>

### 7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

#### Лекції.

**Практичні заняття:** бесіда, рольові ігри, вирішення ситуаційних задач, відпрацювання навичок опису макропрепарату, мікропрепарату, тренувальні вправи з диференціальної діагностики найбільш поширених станів та захворювань. Опанування банком тестових завдань «Крок» згідно теми заняття.

**Семінарські заняття:** самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, обговорення запропонованих тем, демонстрація відповідних наочних засобів, підготовка доповідей.

### 8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ (У Т.Ч. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ)

Заходи з оцінювання результатів проходження інтернатури складаються з:

- поточного оцінювання
- проміжного оцінювання

- підсумкового оцінювання (атестація)

**Поточне оцінювання:** здійснюється керівниками груп лікарів - інтернів шляхом контролю за рівнем оволодіння компетентностями, зазначеними у відомості обліку відвідувань та успішності.

**Проміжне оцінювання здійснюється:**

- кафедрою за результатами проходження освітньої частини програми підготовки в інтернатурі за кожним роком навчання;
- куратором лікарів - інтернів на базах стажування з метою перевірки ступеня оволодіння відповідними компетентностями по завершенню вивчення практичної частини програми підготовки в інтернатурі за кожним роком навчання.

### **Критерії проміжного оцінювання результатів проходження освітньої частини програми підготовки в інтернатурі**

<b>Оцінювання</b>	<b>Критерії оцінювання</b>
Зараховано	Інтерн добре володіє матеріалом, активно обговорює та вирішує клінічні задачі, демонструє достатній рівень оволодіння компетентностями, висловлює свою думку з проблеми, демонструє клінічне мислення.
Не зараховано	Інтерн недостатньо володіє матеріалом, невпевнено обговорює та вирішує клінічні задачі, демонструє недостатній рівень оволодіння компетентностями (з суттєвими помилками), не демонструє клінічне мислення.

**Результати проміжного оцінювання** ступеня оволодіння відповідними компетентностями фіксуються у відомості обліку відвідувань та успішності та враховуються під час підсумкового оцінювання за шкалою відповідно до вимог програми підготовки в інтернатурі.

По закінченню строку підготовки в інтернатурі лікарі - інтерни проходять **підсумковий контроль** у формі атестації для визначення знань і практичних навичок за спеціальністю.

**Підсумкове оцінювання (атестація) лікарів - інтернів включає:**

- ліцензійний інтегрований іспит «Крок - 3»
- іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіда зі спеціальності

**До іспиту для визначення знань та практичних навичок** допускаються інтерни, які повністю виконали програму підготовки в інтернатурі, склали тестовий контроль за тестами «Крок-3» у відповідності до критеріїв, затверджених МОЗ України.

### **Оцінювання результатів проходження інтернатури під час підсумкового контролю - іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіда зі спеціальності**

<b>Оцінювання</b>	<b>Критерії оцінювання</b>
Зараховано	Інтерн достатньо повно виконав всі завдання, чітко і логічно відповів на поставлені запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і буде відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Інтерн може при викладанні деяких питань допускати несуттєві помилки, які усуваються самим інтерном, коли на них вказує куратор. Також й при описі макро-, мікро- препарату інтерн може припуститися несуттєвих неточностей. В цілому, інтерн без суттєвих помилок відповідає на всі поставлені питання, повно обґрунтовує свою точку зору, допускає незначні похибки в алгоритмі та техніці виконання навички, виправлені за вказівкою куратора.

Не зараховано	Інтерн не виконав завдання, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання куратора. Інтерн не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді інтерна на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними. Інтерн не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. Інтерн при описі макро-, мікро- препарату не продемонстрував або припустився грубих помилок і похибок в алгоритмі опису.
---------------	---

## 9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ

- Програма підготовки в інтернатурі
- Методичні розробки до лекційних занять
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні розробки до семінарських занять
- Мультимедійні презентації
- Аудіо- лекції
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни

## 10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна:

1. Атлас мікропрепаратів з патоморфології / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В.Ройко та ін.; ВДНЗУ “УМСА”.- Полтава, 2018.-208с
2. Доброякісні новоутворення кісток щелепно-лищевої ділянки у дітей / П.І. Ткаченко, І.І.Старченко, С.О. Білокін [та ін.] – П.: “УМСА”, 2016. – 85с
3. Загальна патоморфологія / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко [та ін.] – Полтава, 2016. – 136с.
4. Методики морфологічних досліджень / М.М. Багрій, В.А. Діброва, О.І. Пападинець, М.І. Гришук; за ред. М.М. Багрія, В.А. Діброви. – Вінниця: Нова Книга, 2016. – 328с.
5. Новоутворення щелепно-лищевої ділянки у дітей / П.І. Ткаченко, І.І. Старченко, С.О. Білокін та ін.. – Полтава: Тов. “АСМІ” 2018. – 190с.
6. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К.Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Видавництво:Всеукраїнське спеціалізоване видавництво “Медицина”. – Х П. – 2019. – 420с.
7. Патологія статевої та ендокринної систем / Т.В. Новосельцева, Б.М. Филенко, Н.І. Гасюк. – Полтава: ТОВ “АСМІ”, 2015. – 199с.
8. Патоморфологія : збірник тестових завдань : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко, С.А. Проскурня ; УМСА. – Полтава : УМСА, 2020. –239с.
9. Патоморфологія : нац. підруч. / В.Д. Марковський, В.О. Туманський, І.В. Сорокіна [та ін.]; за ред. В.Д. Марковського, В.О. Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936с. .
10. Патоморфологія основних захворювань ендокринної системи : навч. посіб. / І.І. Старченко, С.М. Совгіря, Б.М. Филенко, С.А. Проскурня, Н.І. Винник. – Полтава : ПДМУ, 2022. – 106 с.
11. Патоморфологія основних захворювань серцево-судинної системи:навчальний посібник / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, Н.В. Ройко. – Полтава:“УМСА”. – 2019. – 150с.
12. Патоморфологія основних захворювань щелепно-лищевої ділянки : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, В.В.Черняк ; “УМСА”. – Вінниця : Нова Книга, 2019. – 128с.
13. Патоморфологія та гістологія : атлас / Д. Д. Зербіно, М. М. Багрій, Я. Я. Боднар, В. А. Діброва. – Вінниця : Нова Книга, 2016. – 800с



14. Передчасне дозрівання плаценти при залізодефіцитній анемії вагітних. Гістопатологічна діагностика / О.В. Гарвасюк, І.С. Давиденко, В.В. Іліка. . – Чернівці : БДМУ, 2022– 212 с.
15. Практикум з біопсійно-секційного курсу / І.І. Старченко, А.П. Гасюк, С.А.Проскурня [та ін.] – Полтава, 2016. – 160 с.
16. Спеціальна патоморфологія (базовий курс) для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / І.І. Старченко, Н.В. Ройко, Б.М. Филенко. – Полтава, 2017. – 174 с.
17. Хоріоамніоніт та базальний децидуїт при залізодефіцитній анемії вагітних. Гістопатологічна діагностика / В.В. Іліка, І.С. Давиденко, О.В. Гарвасюк. . – Чернівці : БДМУ, 2022.– 177 с.
18. Pathomorphology of Common Diseases of Maxillofacial Area : навч. посіб. / І.І. Старченко, Б.М. Филенко, В.В. Черняк ; УМСА. – Вінниця : Нова Книга, 2020.– 128с.
19. Special pathomorphology : manual for the foreign students / I/ Starchenko, O. Prylutskiy, V. Fylenko, A. Zadvorna, D. Nikolenko. – Poltava: PSMU, 2022.– 160p.

**Додаткова:**

1. Грип А /H1N1/ Каліфорнія /04/09 / В. М. Казаков, В. Г. Шлопов. – Донецьк: «Каштан», 2010. – 420с.
2. Клініко-морфологічні аспекти аномалій розвитку зубів / Ткаченко, І.І.Старченко, С.О. Білокінь [та ін.] – П.: ТОВ «АСМІ», 2014. – 80с.
3. Медичні засади розпізнавання патології, індукованої чинниками Чорнобильської катастрофи, для становлення факту інвалідизації / Терещенко В. П., Дегтярьова Л. В., Сегеда Т. П [та ін.] ; за ред. доктора медичних наук, професора В. П. Терещенко. – К. : Медінформ, 2005. – 160с.
4. Патологічна анатомія вітчизняної науки. / В. П. Терещенко. – К., 2012 – 110с.
5. Патологічна анатомія України / П. І. Червяк. – К. : ВЦ «Просвіта», 2012. – 912с.
6. Патологія слизової секреції в шлунку та дванадцятипалій кишці у ліквідаторів наслідків Чорнобильської катастрофи / В. П. Терещенко, Т. Г. Козлова, В. А. Піщиков. – К.: МВЦ «Медінформ», 2004. – 248с
7. Патоморфоз пептичної виразки дванадцятипалої кишки у потерпілих від аварії на Чорнобильській АЕС / Л. В. Дегтярьова, В. П. Терещенко, В. А. Піщиков. – К. : Медінформ, 2004. – 368с.
8. Патоморфоз фолікулярних пухлин щитовидної залози у киян після Чорнобильської катастрофи / В. П. Терещенко, О. О. Самойлов, І. Л. Аветис'ян [та ін.] ; за ред. В. П. Терещенко. – К. : МВЦ «Медінформ», 2004.– 240с.
9. Патоморфоз хронічного гастриту у ліквідаторів наслідків аварії на Чорнобильской АЕС / В. П. Терещенко, Л. В. Дегтярьова, О. С. Самусева [та ін.] ; за ред. В. П. Терещенко. – К.: МВЦ «Медінформ», 2005. «Медінформ» 224с.
10. Судово-цитологічний атлас тканин та органів людини / Р.О. Старовойтова, І.М. Дручініна, Г.Ф. Кривда [та ін.]. – Херсон: Наддніпряночка, 2011. – 108с
11. Хронічні неспецифічні захворювання легень у ліквідаторів наслідків Чорнобильської катастрофи / В.П. Терещенко, В. О. Сушко, В. А. Піщиков [та ін.] ; за ред. В. П. Терещенко, В. О. Сушка. – К. : МВЦ «Медінформ», 2004. – 252с.
12. Основи патології за Робінсом: пер. 10-го англ.. вид.: у 2 т. / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; наук. ред. пер. проф. І. Сорокіна, С. Гичка, І. Давиденко. – К.: ВСВ «Медицина», 2019. – XII, 952 с.
13. Міжнародна статистична класифікація хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я.- ВОЗ, Женева,1998. – ТТ.1,2,3.
14. НАКАЗ МОЗ України від 06.09.2021 № 1877 «Про затвердження Порядку проведення патологоанатомічного розтину».
15. НАКАЗ МОЗ України від 29 травня 2013 р. № 435 «Про затвердження форм

первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я, які надають амбулаторно- поліклінічну та стаціонарну допомогу населенню, незалежно від підпорядкування та форми власності», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 17 червня 2013 р. за № 993/23525.

16. НАКАЗ МОЗ України від 08 червня 2015 р. № 325 «Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07 серпня 2015 р. за № 959/27404.

17. НАКАЗ МОЗ України від 10 січня 2006 року № 1 «Про затвердження форм первинної облікової документації з інфекційної, дерматовенерологічної, онкологічної захворюваності та інструкцій щодо їх заповнення».

18. НАКАЗ МОЗ від 14 лютого 2012 року № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28 квітня 2012 року за № 661/20974.

19. НАКАЗ МОЗ від 21 січня 2016 року № 29 «Про внесення змін до первинних облікових форм та інструкцій щодо їх заповнення», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12 лютого 2016 р. за № 230/28360.

20. Патоморфологія: національний підручник / За ред. В. Д. Марковського, В. О.Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.

21. Поспішіль Ю.О., Вовк В.І. Патологічна анатомія стоматологічних хвороб – Львів, Компакт-ЛІВ – 103С.

22. Sternberg's diagnostic surgical pathology.: / Ed. Mills, Stacey E., Carter, Darryl. 5th ed. – Lippincott Williams & Wilkins, a Wolters Kluwer business 2010. - Volume 1 and Volume 2, 2328 P.

23. Diagnostic Pediatric Surgical Pathology: / Neil J. Sebire, Marian Malone, Michael Ashworth, Thomas S Jacques – Charchill Livingstone Elsevier – 2010 – 832P.

24. Differential Diagnosis in Surgical Pathology Stacey E.Mills, MD. Meryl H. Haber, MD., Paolo Gattuso, MD., Daniel J.Spitz, MD., Odile David, MD. – Saunders, Philadelphia – 2002 – 1121P.

25. Histology for Pathologists/ ad. Stacey E. Mills – Philadelphia – Baltimore - New York – London – 2020 – 1320P.

26. Robbins basic pathology. 10th edition/ Ed. by Vinay Kumar, Abul K. Abbas, Jon C. Aster. - Philadelphia: Elsevier Inc., 2018. - 952 p.

27. Weedon's Skin Pathology Essential, Ronald B.Johnston MD –Elsevier Limited – 2017 – 778P.

28. Thoracic tumours. WHO Classification of Tumours, 5th Edition, Vol. 5 WHO Classification of Tumours Editorial Board. IARC Press: Lyon 2021

29. Female genital tumours. WHO Classification of Tumours, 5th Edition, Vol. 4. WHO Classification of Tumours Editorial Board. IARC Press: Lyon 2020. 631 P.

30. Soft tissue and bone tumours. WHO Classification of Tumours, 5th Edition, Vol.3.. WHO Classification of Tumours Editorial Board. IARC Press: Lyon 2020. 607 P.

31. Breast tumours. WHO Classification of Tumours, 5th Edition, Vol. 2. WHO Classification of Tumours Editorial Board. IARC Press: Lyon 2019. 298 P.

32. Digestive system tumours. WHO Classification of Tumours, 5th Edition, Vol. 1. WHO Classification of Tumours Editorial Board. IARC Press: Lyon 2019. 551 P.

33. Elder D.E., Massi D., Scolyer R.A, Willemze R. (Eds): World Health organization Classification of Skin Tumours. (4th edition). Vol.11. RC Press:Lyon 2018. 470 P.

34. Grossniklaus HE, Eberhart CG, Kivelä TT. (Eds): WHO Classification of Tumours of the Eye, 4th Edition, Vol. 12. IARC: Lyon 2018.

35. Lloyd R. V., Osamura R. Y., Kloppel G., Rosai J. (Eds): WHO Classification of Tumours of Endocrine Organs (4th edition). Vol.10. IARC: Lyon 2017. 354 P.

36. EI-Naggar A. K., Chan J.K.C., Gradis J. A., Takata T., Slootweg P. J. (Eds): WHO

Classification of Head and Neck Tumours ( 4th edition). Vol.9. IARC: Lyon 2017. 347 P.

37. Swerdlow S. H., Campo E. , Harris N. L., Jaffe E.S., Pileri S.A., Stein H., Thiele J. (Eds): WHO Classification of Tumours of Haematopoietic and Lymphoid Tissues (Revised 4th edition). Vol.2. IARC: Lyon 2017. 585 P.

38. Moch H., Humphrey P.A., Ulbright T. M., Reuter V. E. (Eds): WHO Classification of Tumours of the Urinary System and Male Genital Organs (4th edition). Vol.8. IARC: Lyon 2016.

39. Louis D. N., Ohgaki H., Wiestler O.O., Cavenee W. K. (Eds): WHO Classification of Tumours of the Central Nervous System (Revised 4th edition). Vol.1. IARC: Lyon 2016. 408 P.

40. Oxford Textbook of Medicine. Vol.1 / ed. by D.A. Warrell, T.M. Cox, J.D. Firth. - 5th ed. - Oxford University Press, 2010..

## 11. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://moz.gov.ua>– Міністерство охорони здоров'я України
2. [www.ama-assn.org](http://www.ama-assn.org) – Американська медична асоціація / AmericanMedicalAssociation
3. [www.who.int](http://www.who.int) – Всесвітня організація охорони здоров'я
4. [www.dec.gov.ua/mtd/home/](http://www.dec.gov.ua/mtd/home/) - Державний експертний центр МОЗ України
5. <http://bma.org.uk>– Британська медична асоціація
6. [www.gmc-uk.org](http://www.gmc-uk.org)- General Medical Council (GMC)
7. [www.bundesaerztekammer.de](http://www.bundesaerztekammer.de) – Німецька медична асоціація
8. <http://library.gov.ua/> - Національна наукова медична бібліотека України
9. <http://www.nbu.gov.ua/> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
10. <http://library.med.utah.edu/WebPath/webpath.html>
11. <http://www.webpathology.com>
12. <https://www.geisingermedicallabs.com/lab/resources.shtml>
13. <http://www.pathologyoutlines.com>
14. <https://www.amp.org>
15. <https://www.youtube.com/c/pathCast>
16. <https://www.iapcentral.org>
17. <https://www.cap.org>
18. <https://www.rcpath.org>
19. <https://www.esp-pathology.org>
20. <https://www.pathologie-dgp.de>
21. <http://patholog.org.ua>